

אלברונר, ז'ק (1873-1943)

(Jacques Helbronner). מנהיג יהודי בצרפת של וישי. א' נולד בפריס לעורך-דין מכובד, והוא עצמו היה עורך-דין נודע. בשנות ה-30 היה א' חבר פעיל של הקונסיסטוריה המרכזית של יהודי צרפת ונהיה לסגן נשיא הקונסיסטוריה. א' היה מעורה מאוד בחברה הצרפתית ובתרבותה, וייצג כהלכה את היהודים ילידי צרפת בעלי הקשרים ההדוקים עם הפקידות הצרפתית.

עם נפילתה של פריס בידי הגרמנים ביוני 1940 היגרה הקונסיסטוריה המרכזית, בדומה לארגונים היהודיים הגדולים האחרים, לאיזור הלא כבוש של צרפת. מכיוון שנשיא הקונסיסטוריה הצליח לצאת את צרפת, התבלט א' מיד כיוורשו, ובחירתו נתחזקה הודות ליחסיו האישיים הקרובים עם ראש המדינה, המרשל פיליפ פטן. יש עדות לכך שבשנה וחצי הראשונות לכיבוש נפגש א' 27 פעם עם פטן והמשיך להעריך את גיבור מלחמת-העולם הראשונה, שעל שמו קרא לבנו. תחושת אמונה במנהיג הצרפתי ובעקרונותיו סייעו לא' לעצב את הקו שעל-פיו הנהיג את הקונסיסטוריה נוכח החוקים האנטי-יהודיים שחוקקה ממשלת וישי. פניות שקולות, אך נרגשות, אל 'אבי המולדת'

(Père de la Patrie), ברוח המסורת הצרפתית רבת ההוד, היו הקו שבו נקט א' מאז הישיבה הרשמית הראשונה של הקונסיסטוריה המרכזית לאחר שביתת הנשק, שנערכה במרס 1941. נראה שא' היה המנהיג היהודי הראשון בדרום שנודע לו על הכוונה להקים ארגון יהודי מחייב (לימים כונה הארגון ה'אגוד הכללי של היהודים בצרפת' – איז'יף). א' פעל באותה רוח, עמד על תקדימים עקרוניים ומשפטיים, והצליח להבטיח לקונסיסטוריה מעמד מיוחד והיא לא נכללה במסגרת איז'יף ולא היתה תלויה בו. הוא גם יעץ למנהיגים יהודים להימנע מלהצטרף לאיז'יף ואף ניהל מערכה פעילה נגד האיגוד הכללי. א' קרא תיגר על מתן הגדרה גזעית ולאומית ליהודים כפי שעשתה ממשלת וישי, והמשיך לדבוק בהגדרת היהודים כדת בלבד, כפי שנהגה תמיד הקונסיסטוריה.

בעקבות גירושי ההמונים מהדרום באוגוסט 1942 נמתחה על מנהיגותו של א' בקונסיסטוריה המרכזית ביקורת נוקבת מצדדים רבים בקהילה היהודית. א' הואשם בהיותו מוג-לב ובהתעלמות ממצוקתם של היהודים הזרים, אך למרות זאת דבק בגישתו האליטיסטית והלגליסטית ונשאר בתפקידו. תמורה ניכרה רק לאחר שהגרמנים כבשו את מרבית דרו צרפת בנובמבר 1942. א' קידם את המשא-ומתן בין הקונסיסטוריה המרכזית לאיז'יף, וחיפש דרכים להרחיב את היקף העזרה לנצרכים בקהילה. מכה ניצחת – מעצר יהודים בני צרפת ויהודים זרים במרסי בינואר 1943 – הניעה את א' להתפייס כליל עם מנהיגי איז'יף ולשתף פעולה עימהם. באותה תקופה קשה מחה א' נמרצות בפני שלטונות צרפת על ההידרדרות בחיי היהודים בצרפת והשמיע קולו נגד מאסרם של מנהיגי איז'יף בקיץ 1943.

נראה שהמחאות הללו תרמו בסופו של דבר לכך שב- 19 באוקטובר 1943 נאסר א', וכעבור חודש שולח עם רעייתו לאושוויץ, ושם נרצח.

א' היה בן 68 כשנטל עליו את תפקיד נשיא הקונסיסטוריה המרכזית. הוא ראה את עצמו כדובר היהודים 'מן הזן הישן', ובמרוצת השנים הקשות בליון לא סר מדרך הדיפלומטיה הלגליסטית. מבטחו בצרפת ויהבו בראש המדינה היו סד שהכביד את צעדיו, והוא הנחה את הקונסיסטוריה בדרך ההתנגדות הקלה ככול האפשר, דרך שהחלה להשתנות עם גירושו.